УДК 82.09.–3+ 821.161.2-992
DOI https://doi.org/10.26661/2414-1135-2026-103-7

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

«ЛИСТИ З КИТАЮ» СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ: ЧУЖИНА КРІЗЬ ПРИЗМУ ЧАСОВИХ ВІДЧУТТІВ ОПОВІДАЧКИ

Ігнатів Н. Є.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича
Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, Україна
orcid.org/0009-0005-2510-5719
ihnativnadija@gmail.com

Ключові слова: *епістолярна проза, жанр, часові координати, автор-оповідач, свій-чужий, імагологія.*

У статті досліджено особливості сприйняття часу авторкою «Листів з Китаю» Софією Яблонською, а через часові відчуття – специфіку репрезентації Китаю, який авторка відкриває для себе, і, відповідно, – для читача. Підкреслено, що відчуття плинності часу подається доволі часто крізь призму часових координат, якими живуть представники народу, в середовищі котрого перебуває оповідачка. Виявлено специфіку сприйняття та відтворення часових вимірів, сутність яких полягає у філософській площині буття.

Зосереджено увагу на сприйнятті оповідачкою часу як способу дотичности до життєвих циклів народу, особливості життя якого вона намагається пізнати. Китай як неповторний світ, що потребує занурення в його глибинну цивілізаційну сутність, постає в циклі листів Софії Яблонської у постійному віддзеркаленні в часових вимірах минулого-сьогодення-майбутнього.

Підкреслено, що занурення оповідачки у чужий світ викликає неодмінне повернення до своїх рідних витоків, до України. Це єднання з рідним краєм постає в оазах творення українських куточків там, де перебуває авторка листів з Китаю, у часових переміщеннях летом думки в рідні місця. Туга за батьківщиною теж виливається у своєрідному осмисленні далеких відстаней через часові виміри.

Своєрідність плинності часу в залежності від ситуацій, у яких перебуває авторка «Листів з Китаю», дозволяє у найрізноманітнішому спектрі відтворити таку незбагненну і разом з тим своєрідну в найрізноманітніших можливостях осягнення чужину. Софія Яблонська заглиблюється в історичне минуле Китаю та детально змальовує те, що відкривається її погляду мандрівниці й дослідниці, даючи читачеві можливість уявити вулички давніх міст, картини побуту тубільців, сприйняття ними людини іншого світу. Зазначено, що відчуття авторки листів у новому для неї часопросторі є важливим способом відтворення екзотичного сходу.

"LETTERS FROM CHINA" BY SOFIA YABLONSKA: A FOREIGN LAND THROUGH THE PRIZM OF THE NARRATOR'S TEMPORAL PERCEPTIONS

Ihnativ N. Ye.
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Yaroslav Dashkevych Department of Oriental Studies
Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska str., 1, Lviv, Ukraine
orcid.org/0009-0005-25105719
ihnativnadija@gmail.com

Key words: *epistolary prose, genre, temporal coordinates, author-narrator, self-other, imagology.*

The article explores the peculiarities of time perception by Sofia Yablonska, the author of Letters from China, and how these temporal sensations shape the specific representation of China – a world the author discovers for herself and, consequently, for the reader. It is emphasized that the sense of time's fluidity is frequently presented through the temporal coordinates of the people among whom the narrator resides. The study identifies a specific mode of perceiving and reproducing temporal dimensions, the essence of which lies within the philosophical plane of existence.

Attention is focused on the narrator's perception of time as a means of connecting with the life cycles of a nation whose unique way of life she strives to understand. In Yablonska's cycle of letters, China appears as a singular world requiring immersion into its profound civilizational essence, constantly reflected in the temporal dimensions of past-present-future.

The study underscores that the narrator's immersion into a foreign world inevitably triggers a return to her own roots – to Ukraine. This union with her native land manifests in the creation of 'Ukrainian corners' wherever the author finds herself, as well as in temporal shifts where her thoughts take flight back to her home places. Longing for the motherland is also expressed through a unique contemplation of vast distances measured by temporal dimensions.

The idiosyncratic flow of time, varying with the situations the author of Letters from China encounters, allows for the reproduction of an incomprehensible yet distinctive foreign land through a diverse spectrum of cognitive possibilities.

Постановка проблеми. Творчість Софії Яблонської, талановитої письменниці та мандрівниці, яка відкривала українському читачеві в далеких 1930-х роках свої враження про перебування у країнах Сходу, ще донедавна залишалася відомою вузькому колу поціновувачів художнього слова, адже упродовж декількох десятиліть її ім'я замовчувалася. Сьогодні ж творче надбання цієї авторки є об'єктом ґрунтовних наукових досліджень, нові видання книг письменниці одразу стають бібліографічною рідкістю. Та все ж, як зазначає дослідниця Матусяк Г., «попри те, що твори талановитої галичанки нарешті перевидані в ЛА «Піраміда» завдяки шляхетним зусиллям В. Габора, її доробок ще не досягнув того рівня рефлексії в літературознавстві, на який насправді заслуговує» [Матусяк, 2024, с. 156].

Серед розмаїтого у жанровому плані творчого доробку Софії Яблонської (подорожні нотатки, спогади, оповідання, новели, есеї, інтерв'ю) особливо вирізняються «Листи з Китаю». У формі листування з рідним українським читачем, який очікує від подорожуючої цікавої інформації про нові враження від мандрів далекими дорогами екзотичних країн, С. Яблонська вміло та яскраво фіксує картини буття чужинців. Відтворюючи побачене та власні переживання, авторка листів з глибоким психологізмом відображає деталі побуту, особливості традицій народу, серед якого проживає новий та неймовірно цікавий етап свого життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед досліджень, якими збагатилася українська літературознавча наука останніх років та в яких різносторонньо висвітлюється творчість Софії Яблонської, слід назвати праці Василя Габора [Габор, 2015], Тимофія Гавриліва [Гаврилів, 2017, Далекі обрії; Гаврилів, 2017, З країни рижу та опію], Олени Галети [Галета, 2025], Ольги Католи [Катола, 2022], Ярослава Поліщука [Поліщук, 2006] та ін.

Зокрема, у дослідженні В. Габора «Екзотичний східний світ, відчутий серцем українки: *моза-*

їка», зосереджено увагу на широкому діапазоні бачення екзотичних світів Софією Яблонською [Габор, 2015].

Тимофій Гаврилів, розглядаючи творчість письменниці, акцентує увагу на різносторонності обдарування авторки, подаючи величний портрет талановитої українки [Гаврилів, 2017, Далекі обрії].

Картину творчого доробку письменниці у розмаїтті його жанрових та тематичних спектрів подають дослідники Ярослав Поліщук, Олена Галета, Ольга Катола та ін. Така багата палітра публікацій про творчість Софії Яблонської підтверджує, що її спадщина є незглибимим джерелом для наукового осмислення.

Мета нашого дослідження – розглянути, які принципи сприйняття та відтворення плинності часу простежуються в оповідній структурі листів Софії Яблонської з Китаю та як ці часові відчуття сприяють репрезентації чужини.

Завдання дослідження – висвітлити специфіку сприйняття часу авторкою-оповідачкою «Листів з Китаю» та простежити, наскільки своєрідним постає відчуття часових характеристик у ракурсі «свій-чужий».

Матеріалом нашого дослідження є твір епістолярного характеру «Листи з Китаю» Софії Яблонської. **Об'єкт дослідження** – час та його відчуття й сприйняття авторкою «Листів з Китаю». **Предмет дослідження** – часові характеристики як спосіб дотичности оповідачки до життєвих циклів народу, особливості життя якого вона прагне пізнати та відтворити.

Методи дослідження. Ключовими в процесі дослідження є біографічний та описовий методи, які дали можливість висвітлити особливості відчуття часу авторкою «Листів з Китаю», а відтак, способи відтворення дійсности, яку вона осягає.

Виклад основного матеріалу дослідження. Живе прагнення української мандрівниці пізнавати світ та одночасно фіксувати це знання у слові зачаровує читача. Як зазначає О. Катола у статті «Тематичне новаторство публікацій Софії Яблонської у галицькій пресі міжвоєнної доби», «ця молода галичанка, охоплена жагою пізнання світу, об'єктивно оцінювала реалії тогочасся як на рідній землі, так і у далеких краях. І, перерісши свій час, прозорливо проглядала майбутнє людства, продемонструвавши яскравий приклад абсолютного розуміння і сприйняття нових засад його виживання, – з минулого» [Катола, 2022, с. 218].

Підкреслюючи нездоланне бажання галичанки мандрувати світами, дослідник Тимофій Гаврилів зауважує, що «Яблонською веде туга за джерелами себе – за своїм і людства дитинством, за втраченим раєм. Сила біблійного міфу рухає донькою священика, жадання віднайти його – те місце, той топос, ту утопію» (Гаврилів, 2017, Далекі обрії).

Осягаючи творчий доробок Софії Яблонської, дійсно, переконуємося, що неможливість зупинитися у часі та просторі супроводжує мандрівницю з краю в край із метою осягнення раю на землі. Та все ж у «Листах з Китаю», а саме в розділі «Мандрівка по Юнані», Софія Яблонська зауважує: *«В моїх мандрівках, з краю в край, я ніде не зустріла раю, якого від них сподівалася. Зате іноді, хоч здалека, схопила кілька відблисків земного щастя, яке тепер має для мене більшу вартість, ніж уявлені раї. Ось чому далі їду в дорогу, що довгою смугою стелиться ще переді мною»* [Яблонська, 2018, с. 211–212].

Олена Галета, роздумуючи про мандри Софії Яблонської, акцентує на тому, що, «на відміну від описаної у першій книжці «Чар Марока» (1932) подорожі до Марракеша й Сахари, «китайська подорож» Яблонської стане не просто кількамісячною виправою – за тогочасною паризькою модою – у пошуках нових вражень і натхнення, а тривалим життєвим вибором, наполегливою працею, яку не раз супроводжуватимуть самотність, нерозуміння, побутові нестачі й етнічні, релігійні та ґендерні упередження. Як кожна тривала мандрівка, вона змінюватиме саму авторку, про що та неодноразово зізнаватиметься у своїх текстах, а також у листах до редакторів, друзів і знайомих в Україні та Франції. Що більше, інші культури ставатимуть дзеркалами для її власної, спонукатимуть до глибшого розуміння себе, плекання стійкості й відкритості» [Галета, 2025, с. 181].

В одному з листів із Китаю Софія Яблонська, окреслюючи свої плани, звертається до усіх зацікавлених її мандрами: *«Ви, певно, цікаві на мій план побуту і мандрівок. Поки що Китай. Китай до вичерпання. До осені. Потім назад у Тонкій, потім, мабуть, Лаос, Японія, а потім уже не знаю, – чи, властиво, боюся складати проекти, щоби не сполохати їх. Рік, два чи довше – також не знаю, але напевне якнайдовше. А потім – відважно! Потім приїду хоч на короткий час до Вас у гості. Я ж майже чужою Вам стала, далекою, неначе привид, неначе давно забутий спомин.*

Це ж уже так давно! Чотири, п'ять, шість літ, як я не бувала у моїх рідних сторонах, не бачила моїх братів і друзів. Львів, галицькі Карпати, Поділля, Тернопіль, все це дванадцять тисяч кілометрів, півтора місяця їзди пароплавом і шість літ розлуки» [Яблонська, 2018, с. 154].

Як бачимо, традиційне розуміння протиставлення «свій-чужий» постає у цьому зверненні мандрівниці до рідного читача як усвідомлення себе доволі віддаленою у часі від обріїв родинних, дружніх, від обріїв свого краю, який навіть у найвіддаленішій чужині залишається назавжди з авторкою книги.

Слушною є думка дослідниці Г. Бокшань щодо тісних зв'язків з усім рідним, висловлена в праці «Феномен національної ідентичності у збірці тревелогів Софії Яблонської «Листи з Парижа. Листи з Китаю»: «Мандрівниця повсякчас підкреслювала свою приналежність до української спільноти і плекала пам'ять про залишений край, намагаючись триматися за коріння роду» [Бокшань, 2021, с. 218]. Мандри ж постають своєрідним способом подолати час та відстані. Думки про рідний край не покидають подорожуючу, вона лине до своїх джерел, творить на чужині з великою любов'ю оази рідного побуту, чи то висіваючи дорогі для душі квіти з України, чи зберігаючи на видноті привезені сюди предмети вжитку [Ігнатів, 2025, с. 44]. Долаючи відстані, оповідачка лине думкою до дорогих рідних місць: *«Вертаюсь скоро… Що значить скоро по-тутешньому?.. Люди рахують тут час із засівом піль…вони кажуть «скоро знову треба буде вироблятиземлю під мак», хоч недавно вони садили риж. Значить, виїду звідси, коли китайці садитимуть мак, а приїду в Європу, коли вони садитимуть вже риж. Риж тут садять у маю, червні. А в нас побачу сінокоси.*

А, може, вийде інакше…» [Яблонська, 2018, с. 129].

Ось таке глибинне відчуття часу з урахуванням циклу праці «тубільців» в землеробстві та довгою у тривалості в часі дорогою додому. В іншому ж фрагменті листування звучить думка про сповільнений хворобою час, коли чоловік пропонує неодмінно виїхати в рідні краї:

«– Власне, щоб якнайскоріше повернутися до нормального стану, ти повинна якнайскоріше виїхати!

– Виїхати сама і залишити тебе самого?

– За рік я теж повернуся до Європи, я прискорю мою відпустку!.. Цей рік скоро промине.

– Звичайно, для здорової людини. Для мене рік, навпаки, видається неосяжним шматом життя» [Яблонська, 2018, с. 144].

Своєрідне сприйняття часу відчуваємо і в роздумах Софії Яблонської щодо епістолярного спілкування. Колекція листів, які назбирались упродовж року від знайомих та незнайомих людей із *«запитами, докорами, проханнями», на які автори очікують відповіді, «кожен просить «описів зі Сходу», оповідань з життя дикунів, трошки екзотики, синього неба, вражень»* [Яблонська, 2018, с. 155]. Відповісти на кожен лист зокрема практично неможливо, тому авторка підкреслює, що ледве спільним листом чи книжкою можна було б відізватися на всі запитання, які вона отримує [Ігнатів, 2025, с. 44], зазначаючи при цьому специфіку сприйняття та відчуття часу різними народами: *«Дехто мені заздрить і пише: «бачите, яка я багата!..» А я відповім: «ось вам доказ моєї вбогости, бо ж час – це безумовно, найбільше багатство життя». Та тільки люди Сходу можуть це зрозуміти, вміють використати та оцінити час, бо в нас усі турбуються, кудись поспішають, начеб назустріч до самої смерти»* [Яблонська, 2018, с. 155].

Іноді час для подорожуючої зупиняється, стишує свою ходу. Зокрема, запам'ятовується читачеві опис зупинки в Амі-Чау по дорозі до Юнан-Фу, поселення в готелику та очікування чаю: *«Вже з півгодини минуло, відколи я непорушно чекала на замовлений чай, спершися на поруччя балкону, що повис під високим вікном моєї кімнати над сумовитою, захмареною від вечора долиною. А чай все ще десь варився на триніжках, довкола яких з давніх-давен, певно, грали на скрипці та співали чарівних пісень»* [Яблонська, 2018, с. 160].

Надалі час у сприйнятті оповідачки ще більше сповільнюється, коли вона виходить у містечко Амі-Чау, маючи на меті знайти місцевого мешканця, з яким разом їхали у поїзді, та ось наближається вечір, місто вороже налаштоване до чужинки, до всього її ще й переслідують двоє китайців. Лише зустріч із *«ескортою китайських жовнірів»* [Яблонська, 2018, с. 163], які супроводжують згодом мандрівницю, вносить нарешті спокій у тривожний ритм прогулянки містом.

У потоці часу осмислюється оповідачкою і сам характер її мандрів, метою яких було знайти картини раю: *«Коли згадаю, як два роки тому, перед моїм виїздом у подороож довкола світу я солодко та романтично уявляла собі приємність подорожувати, то сьогодні на цей спомин тільки всміхаюся вибачливо. Скільки ілюзій! Тепер я вже знаю, що значить подорожувати по диких закутках Азії»* [Яблонська, 2018, с. 211].

«Небо і я сама» – екзистенційна ситуація Яблонської-подорожувальниці: «я сама» означає не лише самість, а й самотність – таку саму незглибну, як небо. Прозоре небо, котре в одній виправі нагадує попередню» [Гаврилів, 2017, Далекі обрії], – так вдало означив дослідник Тимофій Гаврилів особливості настільки різносторонньої особистості української мандрівниці незвіданими світами.

У потоці та розмаїтті часових відчуттів Софія Яблонська вражаюче яскраво, як художник на полотні, подає красу довкілля, що відкривається їй: *«А поїзд без огляду на небезпеки нетривкого шляху, навислі над ним гори і провалля під ним, їхав собі назустріч хмар за течією воркітливої ріки.*

Під вечір, з одною пересадкою на другий поїзд, що їхав з Її-Лянґ через каміння, що засипало дорогу нашій машині і присипало її до половини, – ми врешті виїхали понад чарівне озеро, – дзеркало всіх довколишніх гір.

Хтось з пасажирів сказав: «За годину Юнан-Фу» [Яблонська, 2018, с. 164].

І ось тут, у сприйнятті ритму життя нового простору, знову відчутне те дивовижне відчуття авторкою «Листів з Китаю» часових ритмів, адже вони виявляють себе у русі – чи то в спокійному, тихоплинному, чи в бурхливому: *«Моє здивування від перших вражень було безмежне. Я уявляла собі Юнан-Фу на зразок індокитайських міст, де ніхто нікуди не поспішає, де людська активність проявляється в кількох найнеобхідніших зусиллях.*

А тут така ворухлива юрба, таке муравлище, стільки криків, вигуків, галасу!» [Яблонська, 2018, с. 165].

Неймовірний у своєму бурхливому ритмі плин часу змінюється згодом на уповільнену його ходу, – і це теж уміє дуже своєрідно підкреслити Софія Яблонська: *«Зате на бічних вуличках віднаходжу старий Юнан, такий, яким він був зроду. Там у навстіж відкритих крамничках китайці чешуть бавовну, прядуть, тчуть полотна, шиють традиційні одяги… виробляють з міді посудину, зі срібла та золота – перстені та браслети… »* [Яблонська, 2018, с. 167].

Тут слід зазначити, що оце яскраве відтворення образу «чужого» світу, такого мінливого у сприйнятті авторки «Листів з Китаю», є одночасно відображенням контексту епохи, у якій живе оповідачка, адже вона у цій ситуації є свідком подій, які проходять через її сприйняття, а згодом – через відображення у слові.

Софія Яблонська доволі часто подає сприйняття певних просторових реалій у різних часових площинах – тут передусім відчутнє авторське сприйняття деяких змін у довкіллі: *«Багато, багато змінився мій Юнан від кількох літ. Порізано старе місто – новими широким вулицями, звідки вже щезли малі крамнички з гарячим чаєм та кип'ятком… Нема вже крамниць з опієм, ні зі свіжим тютюном, ні з лакованими, мальованими капелюхами. Тепер китайці навіть тут зачали носити фільцові капелюхи з Европи та назагал щораз то більше закидають свої старі одяги»* [Яблонська, 2018, с. 253].

Завжди відкрита до сприйняття нового, оповідачка у «Листах з Китаю» все ж з певною пересторогою сприймає стрімкі прагнення до нового у тому середовищі, в яке настільки органічно їй вдалося увійти. Тому й з'являються на сторінках листів наступні роздуми: *«Старому Китаєві, мабуть, призначено дожити віку по-давньому, і краще б було це для нього, ніж убирати на своє поороване обличчя модерну маску нової культури, якої вони ніколи не збагнуть та якої ніколи не сприймуть з відкритим серцем. А може?…»* [Яблонська, 2018, с. 172].

Осягнення найрізноманітніших сторін буття тубільців подано Софією Яблонською у «Листах з Китаю» – і часові виміри завжди підкреслюють важливі деталі описів. Зокрема, авторка зазначає, що один китайський лікар, який витратив десятки літ на протиопійну працю, запевнив її, *«що це зайвий труд, що краще китайцям відібрати риж, бо тоді їм лишився б опій, а коли їм забрати опій, тоді їм нічого вже не лишиться»* [Яблонська, 2018, с. 130].

Є у книзі Софії Яблонської розділи «Китайські фільми» та «Китайський театр». Захоплююча розповідь про хитрощі фільмування у Юнан-Фу постає як яскраве дійство, у якому переможницею обставин виходить подорожуюча з можливість таємно фільмувати те, що для неї є важливим – часові виміри тут постають як особливі характеристики витривалості чужоземки: *«По закінченні цієї інсталяції я могла годинами спокійно сидіти з моїм апаратом перед віконцем, вичікуючи на відповідне світло та інтересні сцени. Згодом нових сцен ставало щораз то менше. Тоді приходилося мені не раз чекати по п'ять-шість годин у темній кімнаті, заки щось нового з'явилося на вулиці.*

Врешті мені вдалося за фільмувати не тільки щоденний рух караван, носіїв, возіїв, похід засуджених, але навіть весільний похід і парадний похорон одного юнанського багатія» [Яблонська, 2018, с. 221].

Особливо яскравими постають враження авторки «Листів з Китаю» від театрального дійства, які уміщують порівняння східного та європейського театральних принципів. Загальне враження від сценічного дійства знову ж постає у часовому вимірі: *«Ще два дні по виставі я чула далеку дивачну музику війни чи похоронів, що все ще бренькотіла у моєму спомині. А навіть кожного разу, як тільки я заплющила очі, знову з'являлися перед моїми зіницями дефіляди масок, піруети танків або постаті артисток із смертельно блідими обличчями. Це незабутнє враження, що мені залишив по собі китайський театр, ще більше переконало мене про його великі емотивні засоби»* [Яблонська, 2018, с. 229].

Висновки. Беручи до уваги дослідження, присвячені творчості Софії Яблонської, та зосередивши увагу на особливостях відчуття й відтворення дослідницею часових координат, приходимо до висновків про те, що відчуття часу оповідачкою в «Листах з Китаю» є надзвичайно багатогранним. Часові сприйняття авторки накладаються на конкретні ситуації, і, таким чином, проявляються у найрізноманітніших гранях. Час іноді ущільнюється, невпинно біжить, а згодом відчуваються його уповільнення, стишена хода.

Розповіді про чужого/іншого у листах Софії Яблонської до рідного читача дають можливість

відчути, наскільки важливими для неї були переосмислення певних уявлень про чужі краї, сформованих раніше. Вплив нового середовища упродовж довгого періоду, відчуття себе у новому часопросторі – все це сприяло глибшому усвідомленню чужого довкілля, яке вона так прагнула пізнати, а згодом – передати це все у слові своєму читачеві [Ігнатів, 2025, с. 45]. Безсумнівно, що досвід письменниці, яка репрезентує у своєму творі невідомий багатьма гранями чужий світ, сприяв формуванню образу Китаю у рідному їй українському світі.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи майбутніх досліджень, на нашу думку, полягають у висвітленні нерозривно пов'язаних із часовими координатами просторових відчуттів, виражених в «Листах з Китаю». Софія Яблонська, неперевершено володіючи словом, навіть в епістолярному доробку з глибокою образністю змальовує завжди нове для неї бачення та відчуття світу: пізнати цей досвід письменниці, використовуючи новітні методології сучасної літературознавчої науки, є важливим завданням для дослідника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бокшань Г. Феномен національної ідентичності у збірці тревелогів Софії Яблонської «Листи з Парижа. Листи з Китаю». *Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових праць.* Київ: Талком. 2021. С. 214–218.
2. Габор В. Екзотичний східний світ, відчутий серцем українки: мозаїка. *Софія Яблонська. Чар Марока. З країни рижу та опію. Далекі обрії. Подорожні нариси.* Упоряд., передм. і літ. редакція Василя Габора. Львів: ЛА «Піраміда». 2015. С. 7–21.
3. Гаврилів Т. Далекі обрії. *Збруч.* 2017. URL: https://zbruc.eu/node/63795 (дата звернення: 20.03.26).
4. Гаврилів Т. З країни рижу та опію. *Збруч.* 2017. Режим доступу: URL: https://zbruc.eu/node/63477 (дата звернення: 08.04.26).
5. Галета О. Ключ до розуміння тексту: Долаючи кордони, встановлюючи межі: «З країни рижу та опію Софії Яблонської». *Яблонська С. З країни рижу та опію*. К.: Віхола. 2025. С. 179–199.
6. Ігнатів Н. «Листи з Китаю» Софії Яблонської: особливості сприйняття часу оповідачкою. *The Future of Science, Technology and Economy: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity.* October 29–31, 2025. Sofia, Bulgaria. P. 43–46. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2025/10/Sofia_Bulgaria_29.10.25.pdf (дата звернення: 15.04.26).
7. Катола О. Тематичне новаторство публікацій Софії Яблонської у галицькій пресі міжвоєнної доби. *Пресознавство*. 2022. Вип. 1. С. 217–226. DOI: https://doi.org/10.37222/2786-7552-2022-1-14.
8. Матусяк Г.І. Багатовимірний образ Китаю в тревелогах Софії Яблонської. *«Південний архів» (філологічні науки).* 2024. Вип. 99. С. 54–61. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2024-99-5.
9. Поліщук Я. Далекі обрії Софії Яблонської. *Всесвіт.* 2006. URL: https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/237/41/ (дата звернення: 19.02.26).
10. Яблонська С. Листи з Парижа. Листи з Китаю: Подорожні нариси, новели, оповідання, есеї, інтерв'ю. Упоряд., передм. і літ. редакція Василя Габора. Львів: ЛА «Піраміда». 2018. 368 с.

REFERENCES

1. Bokshan, H. (2021). Fenomen natsionalnoi identychnosti u zbirtsi trevelohiv Sofii Yablonskoi «Lysty z Paryzha. Lysty z Kytaiu» [The phenomenon of national identity in Sofia Yablonska's travelogue collection "Letters from Paris. Letters from China"]. *Natsionalna identychnist v movi i kulturi*: zbirnyk naukovykh prats [National Identity in Language and Culture: Collection of Scientific Papers]. Kyiv: Talkom, pp. 214–218.
2. Habor, V. (2015). Ekzotychnyi skhidnyi svit, vidchutyi sertsem ukrainky: mozaika [The exotic oriental world felt by the heart of a Ukrainian woman: A mosaic]. (V. Habor, Ed.). *Sofia Yablonska. Char Maroka. Z krainy ryzhu ta opiiu. Daleki obrii. Podorozhni narysy*. Lviv: LA «Pyramida», pp. 7–21.
3. Havryliv, T. (2017). Daleki obrii [Distant horizons]. Zbruc. URL: https://zbruc.eu/node/63795
4. Havryliv, T. (2017). Z krainy ryzhu ta opiiu [From the land of rice and opium]. Zbruc. URL: https://zbruc.eu/node/63477
5. Haleta, O. (2025). Kliuch do rozuminnia tekstu: Dolaiuchy kordony, vstanovliuiuchy mezhi: «Z krainy ryzhu ta opiiu Sofii Yablonskoi» [The key to understanding the text: Crossing borders, establishing boundaries: "From the land of rice and opium" by Sofia Yablonska]. *S. Yablonska. Z krainy ryzhu ta opiiu.* Kyiv: Vikhola, pp. 179–199.
6. Ihnativ, N. (2025). «Lysty z Kytaiu» Sofii Yablonskoi: osoblyvosti spryiniattia chasu opovidachkoiu [Sofia Yablonska's "Letters from China": Peculiarities of time perception by the

narrator]. *The Future of Science, Technology and Economy*: Collection of Scientific Papers, Sofia, Bulgaria, pp.43–46. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2025/10/Sofia_Bulgaria_29.10.25.pdf7.
7. Katola, O. (2022). Tematychne novatorstvo publikatsii Sofii Yablonskoi u halytskii presi mizhvoiennoi doby [Thematic innovation of Sofia Yablonska's publications in the Galician press of the interwar period]. Presoznavstvo [Press Studies], vyp.1, pp. 217–226. DOI: https://doi.org/10.37222/2786-7552-2022-1-14
8. Matusiak, H. I. (2024). Bahatovymirnyi obraz Kytaiu v trevelohakh Sofii Yablonskoi [Multi-«Pyramida», 368 p.
dimensional image of China in Sofia Yablonska's travelogues]. *Pivdennyi arkhiv* (filolohichni nauky) [Southern Archive (Philological Sciences)], vyp. 99, pp. 54–61. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2024-99-5
9. Polishchuk, Ya. (2006). Daleki obrii Sofii Yablonskoi [Distant horizons of Sofia Yablonska]. Vsesvit. URL: https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/237/41/
10. Yablonska, S. (2018). Lysty z Paryzha. Lysty z Kytaiu: Podorozhni narysy, novely, opovidannia, esei, interviu [Letters from Paris. Letters from China: Travel essays, short stories, novellas, essays, interviews] (V. Habor, Ed.). Lviv: LA

Дата першого надходження статті до видання: 22.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026